

Kaarina Tuokko, STM, YTO/TOK

Hallitusneuvotteluiden 2.1 sosiaali- ja terveyspalvelut –jaoston tietopyyntö STM:lle koskien omaishoitoa

Jaoston tietopyyntö

Mikä olisi kustannusarvio seuraavasta kirjauksesta: Omaishoitajuutta myönnettäessä tulee arvioida kokonaissitovuus tilanteessa, jossa taloudessa kaksi tai useampi hoidettava, joista kukaan ei yksinään täytä omaishoidon myöntämisen kriteereitä, mutta yhdessä muodostavat kuormittavan kokonaisuuden.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastaus

Sosiaalipalvelut ovat yleensä asiakas- eivätkä perhekohtaisia. Sosiaalipalvelujen myöntäminen perustuu asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Omaishoidon tuki sosiaalipalveluna myönnetään hoidettavalle, vaikka kokonaisuuteen sisältyy myös hoitajalle maksettava hoitopalkkio, vapaapäivät sekä omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) yhtenä omaishoidon tuen myöntämisedellytyksenä on, että henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa. Hyvinvointialueet voivat kuitenkin itse määritellä tarkemmat omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja niiden osana tuen myöntämiseen vaadittavan palvelutarpeen tason.

Laki ei ota kantaa siihen, huomioidaanko tilanteissa, joissa samaan talouteen kuuluu useampi hoidettava, joista kukaan ei yksinään täytä hyvinvointialueen tarkempia omaishoidon tuen myöntämisperusteita, kaikkien hoidettavien yhteenlaskettu palvelutarve.

Toimenpiteenä hyvinvointialueita voitaisiin ohjata ja kouluttaa sisällyttämään tarkempaan omaishoidon tuen soveltamisohjeisiinsa omaishoidon tuen väliinpuotoajien nykyistä parempi huomioiminen ja esimerkiksi samaan talouteen kuuluvien hoidettavien palvelutarpeen yhteenlasketun määrän ja hoidon sitovuuden huomioiminen tukea myönnettäessä.

Omaishoidon tuesta annettu laki on puitelaki, eli siinä omaishoidon tuen myöntämisperusteet on säädetty vain ylätasolla. Olisi haastavaa säätää laissa myöntämisperusteiden osalta yksityiskohtaisesti vain yhdestä erikoistilanteesta eli samaan talouteen kuuluvien hoidettavien palvelutarpeen yhteenlasketun määrän huomioimisesta. Kaikkia lain soveltamisen yksityiskohtia ei yleensä voida määritellä lainsäädännössä.

Jos tietopyynnössä esitetty muutos tehtäisiin, omaishoidon tuen saajaryhmä laajenisi. Liitteenä on esitetty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemä kustannusarvio laajennuksesta. Arvion kokonaissumma on **27,9 - 29 milj. e** vuodessa. Kustannukset lisättäisiin hyvinvointialueiden rahoitukseen, mikäli muutoksesta tulisi lakisääteinen. THL:n laskelmassa esitetyt arviot kuvaavat maksimaalista potentiaalia laajennetulle tuelle, sillä kaikki laskelmassa huomioon otetut perheet eivät välttämättä solmisi omaishoitosopimusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tietopyynnössä esitettyä kirjausta varsin yksityiskohtaisena ja ehdottaa sen tilalle esimerkiksi seuraavan kaltaista kirjausta: **”Selvitetään, millaiset tilanteet synnyttävät omaishoidon tuen väliinpuotoajia, ja arvioidaan tarpeita hyvinvointialueille suuntautuvalla ohjauksella ja koulutuksella.”**